

Muujintii Ciise Masiix - Tiro Shan iyo Toban

Shaabaddii Toddobaad iyo Furitaanka Xaqiiqada Nebiyadeed

Jeff Pippenger

2023-11-13

Oo markuu furay shaabaddii toddobaad, waxaa samada ka dhacday aamusnaan ku dhow nus saac. Oo waxaan arkay toddobadii malaa'igood oo Ilaah hortiisa taagnaa; waxaana la siiyey toddoba buun. Oo malaa'ig kale ayaa timid oo meesha allabariga ag istaagtay, iyadoo haysata weel dahab ah oo foomo lagu shido; waxaana la siiyey foomo badan, si ay ugu bixiso iyadoo la jirta baryada quduusiinta oo dhan meesha allabariga dahabka ah ee carshiga hortiisa taal. Oo qiiqii foomo, kaas oo la socday baryadii quduusiinta, ayaa gacanta malaa'igta ka kor ugu kacay Ilaah hortiisa. Markaasaa malaa'igtu qaadday weelkii foomo, oo waxay ka buuxisay dabkii meesha allabariga, oo dhulka ku tuurtay; markaasna waxaa dhacay codad, iyo onkodad, iyo hillaacyo, iyo dhulgariir. Muujintii 8:1–5.

Waxa aynu ka hadlaynaa daadinta dabka quduuska ah ee ka imanaya meesha quduuska ah ee jannada, intii lagu jiray taariikhda uu Maraykanku ka soo dejin doono dab aan quduus ahayn samada kowaad. Muujintii wixii toddobada onkod ku hadleen ee ku qoran Muujintii cutubka tobnaad, waxa la amray in la shaabadeeyo ilaa wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga tijaabada. Wakhtiga tijaabada sidoo kale waxa lagu matalay inuu qarka u saaran yahay inuu xidhmo marka shaabadda toddobaad la furo.

Markaasuu igu yidhi, Ha xidhin erayada wax sii sheegidda kitaabkan; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Kii aan xaq ahayni, ha sii ahaado aan xaq ahayn weli; kii wasakhaysanna, ha sii ahaado wasakhaysan weli; kii xaq ahuna, ha sii ahaado xaq weli; kii quduuska ahuna, ha sii ahaado quduus weli. Muujintii 22:10, 11.

Furitaanka shaabaddii toddobaad wuxuu dhacayaa marka toddobada malaa'igood isu diyaarinayaan inay buunankooda dhawaaqaan.

Markaas toddobadii malaa'igood ee haystay toddobadii buun ayaa isu diyaariyey inay afuufa. Muujintii 8:6.

Marka wakhtiga tijaabadu xidhmo, “ninuna” ma “geli karo macbudka,” waayo dhex-dhexaadinta Masiix ee dembiyada dadka way dhammaatay. Wakhtiga tijaabadu wuu xidhmay, toddobadii malaa'igoodna waxaa lagu amray inay shubaan maddiibyadii cadhada Ilaah.

Oo macbudkiina waxaa ka buuxsamay qiiq ka yimid ammaanta Ilaah iyo xooggiisa; oo ninna ma uu awoodin inuu macbudka galo ilaa toddobada belaayo ee toddobada malaa'igood la dhammeeyo. Oo waxaan maqlay cod weyn oo macbudka ka soo baxaya oo ku leh toddobada malaa'igood, Taga, oo ku shuba dhulka fijaanada cadhada Ilaah. Muujintii 15:8, 16:1.

Ma jiro wax tilmaamaya in toddobada malaa'igood ee afuufa toddobada buun ee Muujintii cutubyada sagaal ilaa kow iyo toban ay ka duwan yihiin toddobada malaa'igood ee shuba toddobada belaayo ee ugu dambaysa. Taas beddelkeeda, sifooyinka nebiyaysan ee xukumada ay

matalaan toddobada buun waxay la barbar socdaan meesha iyo saamaynta toddobada fiyaan ee cadhada Ilaah ee ku xusan cutubka lix iyo tobnaad. Xidhiidh ka sii toosan ahaan, xukummadii buunka si toos ah ayaa loogu yeedhaa belaayooyin.

Oo nimankii kale ee aan belaayooyinkan lagu dilin weli kama toobadkeenin shuqulladii gacmahooda, si aanay u caabudin jinniyo, iyo sanamyo dahab ah, iyo lacag ah, iyo naxaas ah, iyo dhagax ah, iyo qori ah; kuwaas oo aan wax arki karin, mana maqli karaan, mana socon karaan. Muujintii 9:20.

Furitaanka shaabaddii toddobaad si ula kac ah ayaa loogu dhex dhigay macnaha guud ee soo dhowaanshaha xidhitaanka wakhtiga imtixaanka. Shaabadda toddobaad waxay ka dhigan tahay markhaati labaad oo ku saabsan wixii ay toddobada onkod “ku dhawaaqeen,” kuwaas oo Yooxanaa iyo weliba Bawlos laga mamnuucay inay qoraan.

Oo ku qayliyey cod weyn, sida libaax ciyayo; oo markuu qayliyeyna, toddobadii onkod waxay ku hadleen codadkoodii. Oo markii toddobadii onkod ay ku hadleen codadkoodii, ayaan damcay inaan qoro; markaasaan maqlay cod samada ka yimid oo igu leh, Ku xidh shaabad waxyaalihii toddobadii onkod ku hadleen, hana qorin. Muujintii 10:3, 4.

Waxa ay toddobadii onkod “ku hadleen” waa la shaabadeeyey, oo cutubka laba iyo labaatanaadna, wax sii sheegidda lagu shaabadeeyey kitaabka Muujintii waxay ahayd in la furo, oo sida shaabaddii toddobaad, waxay ahayd in la furo wax yar ka hor intaan mudadii imtixaanku xidhmin.

Walaashii White waxay tilmaamaysaa in shaabadaynta wixii toddobada onkod “sheegeen” ay ka dhiganayd isla ficilkii Libaaxa qabiilka Yahuudah, sidii markii uu Daanyeel ku amray inuu buuggiisa shaabadeeyo ilaa wakhtiga dhammaadka. Buugaagta Daanyeel iyo Muujintuba waa isla buuggaas, oo Muujintana Ciise waxaa lagu matalaa sida Libaaxa qabiilka Yahuudah marka uu furo buuggii lagu shaabadeeyey toddobada shaabad, sidaas darteed Libaaxa qabiilka Yahuudah ayaa sidoo kale ahaa Kan Daanyeel ku amray inuu buuggiisa shaabadeeyo ilaa wakhtiga dhammaadka. Libaaxa qabiilka Yahuudah waa Kan shaabadeeya oo fura Eraygiisa, waayo Isagu waa Erayga.

“Markii toddobadaas onkod codkoodii ku hadleen dabadeed, amarku wuxuu u yimid Yooxanaa, sida uu Daanyeel ugu yimid oo ku saabsanaa kitaabka yar: ‘Waxyaalihii ay toddobada onkod ku hadleen shaabadee.’” Faallada Baybalka ee Seventh-day Adventist, mugga 7, 971.

Caddaymaha gudaha ee ku jira buugaagta Daanyeel iyo Muujintii waxay muujinayaan in furidda shaabadda toddobaad ay tahay markhaati labaad oo u ah furidda wixii toddobada onkod ku dhawaaqeen. Furidda buugga Daanyeel iyo furidda buuggii lagu shaabadeeyey toddoba shaabadba waxay caddeynayaan in runaha la muujiyo marka farriin nebiyadeed la furo ay dabeecad ahaan u yihiin kuwo si tartiib-tartiib ah u soo baxa. Taas aawadeed ayaa buugga Daanyeel ugu tilmaamayaa kordhid aqoon, halka buugga Muujintii uu u sawirayo sidii in hal shaabad midda kale ka dambayso loo furayo.

Waa iftiin sii ifaya oo sii dhalaalaya ilaa maalinta qumman.

Laakiinse jidada kuwa xaqa ah u waa sida iftiinka dhalaalaya oo sii ifaya in ka badan kana badan ilaa maalinta kaamilka ah. Maahmaahyadii 4:18.

Marka “runta” la furo, waa mid horusocod ah.

“Haddii ay lagama maarmaan u ahayd dadkii qadiimiga ahaa ee Ilaah inay marar badan xusuustaan la macaamilkiisii uu kula sameeyey naxariis iyo xukun, talo iyo canaan, si la mid ahna waxaa muhiim u ah in aynu ka fiirsanno runnada naloo soo dhiibay Eraygiisa,—runnadaas oo, haddii dheg loo dhigo, ina hoggaamin doona is-hoosaysiin iyo is-dhiibid, iyo addeecidda Ilaah. Waa in runta laynagu quduus ka dhigaa. Erayga Ilaah wuxuu soo bandhigaa runno gaar ah oo ku habboon xilli kasta. La macaamilka Ilaah ee uu la sameeyey dadkiisii waagii hore waa in si taxaddar leh aynu ugu fiirsannaa. Waa inaynu barannaa casharrada loogu talagalay inay ina baraan. Laakiin kuma habboona inaynu ku qanacno iyaga oo keliya. Ilaah wuxuu dadkiisa u hoggaaminayaa tallaabo tallaabo. Runtu waa mid sii socota. Kan si daacad ah wax u doondoonaaya wuxuu had iyo jeer helayaa iftiin samada ka imanaya. Waa maxay runta? waa inay weligeed noqotaa su’aasheenna.” Signs of the Times, May 26, 1881.

Dhammaadka bisha Luulyo, 2023, Muujintii Ciise Masiix ayaa bilowday in shaabaddii laga qaado.

Sida shaabaddii toddobaad iyo weliba hadalladii toddobada onkodba, Muujintii Ciise Masiixna waa la furaa wax yar ka hor inta xilligii nimcadu xidhmin. Waxay bixisaa markhaati saddexaad oo isla farriintii ah ee lagu matalay ka qaadista shaabaddii toddobaad iyo toddobada onkod. Saddexdaas matalaad ee ku jira kitaabka Muujintii waa saddex markhaati oo isu biira si ay u dhammaystiraan farriinta Muujintii Ciise Masiix. Furitaanka saddexdan markhaatina waa mid tartiib-tartiib u socda. Saamayntooduna sidoo kale waa mid tartiib-tartiib u socota.

“U hoggaansana sharciga Ilaah waa quduus laga dhigid. Waxaa jira kuwo badan oo haysta fikrado khaldan oo ku saabsan hawshan ka dhacaysa nafta, laakiin Ciise wuxuu u duceeyey in xertiisu quduus lagaga dhigo runta, wuxuuna ku daray, ‘Eraygaagu waa run’ (Yooxanaa 17:17). Quduus laga dhigistu ma aha hawl degdeg ah oo mar keliya dhacda, balse waa hawl tartiib-tartiib u socota, sida addeecidduna ay u tahay mid joogto ah. Ilaa iyo inta Shaydaan nagu soo jeedinayo jirraadihiisa, halganka lagu jebinayo nafta waa in marar badan dib loogu dagaallamaa; laakiin addeecid daraaddeed, runta ayaa quduus ka dhigaysa nafta. Kuwa daacadda u ah runta waxay, iyagoo ku tiirsan mudnaanta Masiixa, ka adkaan doonaan tabar-darrada dabecadeed oo dhan oo sababtay in duruuf kasta oo nolosha isbedbeddesha ay iyaga qaabayso.” Faith and Works, 85.

Horumarka sii kobcaysa ee fahamka Muujintii Ciise Masiix waxay bilaabatay in la daabaco dabayaaqadii Luulyo, 2023. Geeddi-socodka fahamka runta ee markaas bilaabatay in la daabaco, wuxuu bilaabmay wax yar ka dib Luulyo 18, 2020.

Runta lagu garto farriinta furfuridda shaabaddii toddobaad waxay ka hadlaysaa calaamadda jidka ee Qayladii Habeenbadhka. Qayladii Habeenbadhka ee taariikhdii Millerite-ku waxay ahayd koboc horusocod ah oo runta ah, xaqiiqadaasna waxaa lagu caddayn karaa dib-u-eegis taariikheed oo lagu sameeyo hawshii Samuel Snow. Ciise wuxuu dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaad ku tusaaleeyaa

dhaqdhaqaaqa malaa'igta kowaad, waayo isagu had iyo jeer dhammaadka wuxuu ku muujiyaa bilowga.

Runta isu yimaada si ay u sameeyaan farriinta Qaylada Saqda Dhexe waa garashada cidda Ilaah yahay, iyo sida dabecaddiisa loogu muujiyey Eraygiisa. Runtaas waxaa ku jira sharraxaad aad u faahfaahsan oo ku saabsan habsocodka taariikheed ee kuwa ugu dambayntii ku dhawaaqi doona farriinta Qaylada Saqda Dhexe ay dhammaystiri doonaan. Taariikhda qarsoon ee toddobada onkod waa waxa aqoonsada habsocodkaas taariikheed. Shaabadda toddobaad waa qayb ka mid ah habsocodkaas taariikheed ee faahfaahsan, laakiin muujinteedu waxay ku jeeddaa muddada wakhtiga ee bilaabmaysa marka farriinta Qaylada Saqda Dhexe la dhammaystiro, sidaasna ku calaamadinaysa goorta la dhammaystiro shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afarta kun. Qaadista tartiib-tartiibka ah ee shaabadda toddobaad waxay bilaabmaysaa marka farriinta Qaylada Saqda Dhexe si buuxda loo horumariyo, sida lagu muujiyey shirkii xerada Exeter xagaagii 1844. Maqaalladani waxay metelaan martiqaadkaaga shakhsiyeed ee aad ku imanayso shirkii xerada Exeter.

Markii shaabaddii toddobaad la furo, dabkii meesha allabariga ayaa dhulka lagu soo tuuraa, waxaana jira “codad, iyo onkoddo, iyo hillaacyo, iyo dhulgariir.” “Cod” wuxuu u taagan yahay buun.

Qayli cod dheer, hana ceshan, codkaagana kor ugu qaad sida buun; oo dadkayga u muuji xadgudubkooda, reer Yacquubna dembiyadooda. Ishacyaah 58:1.

Codka buunka wuxuu tilmaamayaa farriin ka digaysa xukun soo socda. Marka Ishacyaah ku amro dadka Ilaah inay codkooda kor u qaadaan sida buun, waa inay si qaylo leh “u dhawaaqaan.” Farriinta Qaylada Habeen-badhka waxaa shaabadda laga qaadaa wax yar ka hor saacadda dhulgariirka ee sharciga Axadda. Farriinta Qaylada Habeen-badhka ee shaabadda laga qaado wax yar ka hor sharciga Axadda ee dhowaan imanaya, waa farriinta ku bararta qaylo weyn. Marka Ishacyaah yidhaahdo, “Si qaylo leh u dhawaaq,” wuxuu tixraacayaa isu-geynta qaylada weyn ee malaa'igta saddexaad, taas oo ah codka labaad ee ku biira farriinta Qaylada Habeen-badhka. Farriinta weyn ee Qaylada Habeen-badhka waa digniin ku saabsan buunka toddobaad, kaas oo ah hoogga saddexaad. Dadka Ilaah waa inay gartaan in marka farriintaas buunka ahi la yeedhiyo, ay ku jiraan daqiiqadaha ugu dambeeya ee wakhtigooda tijaabada. Sidaa darteed amarka Ishacyaah waa digniin lagu isu diyaarinayo xidhitaanka wakhtiga tijaabada, digniin ah in xukunka buunka ee hoogga saddexaad ee Islaamka uu ku dhow yahay inuu ku dhaco Maraykanka sababta oo ah diidmada Sabtida Ilaah. Xilliga sharciga Axadda, Qaylada Habeen-badhka, oo ah tan kowaad ee labada “cod” ee ku jira Muujintii cutubka siddeed iyo tobnaad, waxay ku barartaa qaylo weyn. Marka carruurta kale ee Ilaah ee weli Baabuloon ku jira loo yeedhayo inay ka soo baxaan.

“Runta wakhtigan la joogo, oo ah farriinta malaa'igta saddexaad, waa in lagu dhawaaqaa cod weyn, taas oo micnaheedu yahay awood sii kordhaysa, innagoo ku soo dhowaanayna imtixaanka weyn ee ugu dambeeya.” The 1888 Materials, 710.

“Kordhinta xoogga” ee “qaylada dheer” ee malaa'igta saddexaad waxaa hore loogu sii tusay Siinaay markii Tobanka Amar uu Yehowah qudhiisu ku dhawaaqay. Buunka taariikhdaas ku jiray

xooggiisu wuu sii kordhayay intii buurtu gariiraysay oo qiiq isu rogeysay. Cabsidu aad bay u weynayd, sidaas darteed xataa Muuse aad buu u gariiray. Markaas dadkii waxay “codadkoodii” kor u qaadeen cabsi darteed, iyagoo ka baryaya in “codka” Ilaah uu joogsado dhawaaqiddiisa.

Iyo codkii buunka iyo codkii erayada; codkaas kuwii maqlayna way ka baryeen inaan mar dambe ereygaas lagula hadlin iyaga: (waayo, ma ay adkaysan karin wixii la amray, Oo haddii xataa bahal taabto buurta, waa in la dhagxiyaa, ama waran lagu mudaa: Oo aragtidu aad bay u cabsi badnayd, sidaas daraaddeed Muuse wuxuu yidhi, Aad baan u cabsanayaa oo u gariirayaa:). Cibraaniyada 12:19–21.

“Codkii” ay “maqlaan” wuxuu u taagan yahay “codka” farriinta digniinta ee malaa’igta saddexaad. Iyagoo ku jira murugo cabsi leh ayay kaga jawaabeen “codadkoodii” iyaga u gaar ahaa. Codadka ka yeedha xeerka Axadda waxaa kaloo metela hablaha bikradaha nacasyada ah ee saliidda codsanaya, codadka hablaha bikradaha caqliga lehna waxay u sheegayaan inay tagaan oo naftooda u iibsadaan. Marka tijaabada nimcada aadanaha la soo xiro, “codadka” kuwa garanaya inay lumeen, sida hablaha bikradaha Adventist-ka nacasyada ah ee xeerka Axadda jooga, waxay ku qaylinayaan in dhagaxyada iyo buuruhu ku soo dhacaan. Xeerka Axadda waxaa lagu sii tusaaleeyey bixintii sharciga ee Buur Siinay.

“Muuqashooyinkii yaabka lahaa ee awoodda Ilaah ku soo ifbaxday munaasabaddaas qotoda dheer,—dhawaaqyadii qarsoodiga ahaa ee buunka oo sii xoogaysanayay oo sii cabsi badnaanayay, onkodkii ka yeedhayay oo ka soo noqnoqonayay dhinac kasta oo buuraha ah, hillaacii iftiiminayay meelaha dhaadheer ee adag oo murugada leh, iyo dusha Siinay, iyadoo dhex taal daruur, iyo duufaan, iyo gudcur qaro weyn, ammaanta Ilaah oo sidii dab wax guba u muuqata,—calaamooyinkan joogitaanka Yehowah awgeed, quluubbadii reer binu Israa’iil cabsi bay la taag darnaadeen, oo shirkii oo dhammu “meel fog bay istaageen.” Xataa Muuse wuxuu ku dhawaaqay, “Aad baan u cabsanayaa oo u gariirayaa.” Dabadeedna, waxyaalihii is-haya ee dabiicadda ka sarreeya waxaa laga maqlay codkii Yehowah, isagoo ku hadlaya tobanka amarradood ee sharcigiisa.

“Sida muraayaddii weynayd ee Ilaah ay dadka reer binu Israa’iil u muujisay xaaladdooda dhabta ah, nafahoodii waxaa qariyey cabsi aad u weyn. Awoodda laga cabsado ee hadallada Ilaah waxay ula muuqatay mid ka badan inta jidhkooda gariiraya uu qaadi karo. Waxay Muuse baryeen, ‘Adigu nala hadal, annaguna waannu maqli doonaa; laakiinse yaanu Ilaah nala hadlin, waaba intaasoo aynu dhimannee.’ Markii qiyaastii weynayd ee xaqnimada Ilaah hortooda la dhigay, waxay garteen, si aanay weligood hore u garan, dabecadda karaahiyada leh ee dembiga, iyo eednimadooda, aragga Ilaah daahirka ah oo quduuska ah hortiiisa.” Signs of the Times, March 3, 1881.

Markii dabkii meesha allabariga laga tuuro dhulka, waxaa jira “codad, iyo onkodad, iyo hillaacyo, iyo dhulgariir.” “Onkod iyo hillaac” waa astaamo u taagan xukunnada Ilaah. Marka sharciga Axadda la soo rogo, Maraykanku wuxuu si buuxda u buuxin doonaa “koobkiisa xumaanta,” oo “riddo qaran waxaa raaci doona halaag qaran.” “Koobka xumaanta” wuxuu buuxsamaa jiilka afraad, waayo labada gees ee bahalka dhulka waxay ku sii socdaan afar jiil oo fallaagow sii kordhaya leh. Sharciga Axaddu wuxuu calaamadeeyaa meesha xukunnada Ilaah, oo ay matalaan

“onkodad iyo hillaacyo,” lagu soo dejiyo, waxaana lagu soo dejiyaa jiilka afraad.

Rabbigu reer Amoriyiinta wuxuu ka yidhi: “Qarniga afraad ayay mar kale halkan ku soo noqon doonaan; waayo, xumaantii Amoriyiintu weli ma ay buuxsamin.” In kasta oo quruuntani si weyn ugu caan baxday sanamcaabudkeeda iyo musuqmaasuqeeda, haddana weli ma ay buuxin koobkii xumaanteeda, oo Ilaahna amri ma uu bixin baabba’deeda dhamaystiran. Dadku waxay ahayd inay arkaan xoogga rabbaaniga ah oo si muuqata loo muujiyo, si ay cudurdaar la’aan ugu hadhaan. Abuuraha naxariista leh wuxuu diyaar u ahaa inuu u samro xumaantooda ilaa qarniga afraad. Dabadeedna, haddii aan wax isbeddel ah oo dhinaca wanaagga ah la arkin, xukunnadiisu waa inay ku dhacaan iyaga.

“Kan aan qalad lahayn Kan Aan Xadidnayn weli xisaab buu la hayaa quruumaha oo dhan. Inta naxariistiisa lagu soo bandhigayo baaqyo toobadkeen ah, xisaabtani way furnaan doontaa; laakiin marka tirooyinku gaadhaan qaddar cayiman oo Ilaah dejiyey, adeegga cadhadiisu wuu bilaabmaa. Xisaabtu way xidhaysaa. Dulqaadka rabbaanigu wuu joogsadaa. Mar dambe looma baryayo naxariis iyaga aawadood.” Testimonies, volume 5, 208.

Walaasha Cad waxay xukunnada ka bilaabma sharciga Axadda ku tilmaamaysaa “xukunnada baabbi’inta ee Ilaah.” Waxay baraysaa in ay goor dambe tahay Adventist-yada nacasyada ah ee La’odikiya, kuwaas oo fursad u helay inay isu diyaariyaan qalalaasaha saqdii dhexe, hase yeeshee diiday inay sidaas sameeyaan. Wakhtigaas xukunnada baabbi’inta ah ee bikradaha nacasyada ah, waa “wakhti naxariis” u ah kuwii aan weli runta maqal.

“Laa, bal inay dadku ogaadaan wakhtiga booqashooda! Waxaa jira kuwo badan oo aan weli maqal runta imtixaanka ah ee wakhtigan loo leeyahay. Waxaa jira kuwo badan oo Ruuxa Ilaah la halgamayo. Wakhtiga xukunnada baabbi’inta ee Ilaah waa wakhtiga naxariista u ah kuwa aan helin fursad ay ku bartaan waxa runta ah. Si naxariis leh ayuu Rabbigu iyaga u eegi doonaa. Qalbigiisa naxariistu way taabataa; gacantiisuna weli way u fidsan tahay inay badbaadiso, halka albaabku u xiran yahay kuwa aan doonaynin inay soo galaan.” Testimonies, volume 9, 97.

Markii shaabaddii toddobaad la furo waxaa jira “codad, iyo onkodad, iyo hillaacyo, iyo dhulgariir.” “Saacaddii” uu “dhulgariirkii” Muujintii kow iyo tobnaad markii ugu horraysay ku rumoobay waxay ahayd Kacaankii Faransiiska, oo rumowga kaamilka ah ee “saacaddaas” waa “gariirka” bahalka “dhulka” xilliga sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Waa “saacaddaas” gudahooda in shaabaddii toddobaad si buuxda loo furo. Iskutallaabtu waxay astaan u tahay sharciga Axadda, oo iskutallaabta agteedana waxaa ka dhacay dhulgariir weyn.

Ciise goortuu haddana cod weyn ku qayliyey, ruuxii buu bixiyey. Oo bal eeg, xijaabkii macbudka ayaa laba u kala dillaacay xagga sare ilaa xagga hoose; dhulkiina wuu gariiray, dhagaxyadiina way dillaaceen. Matayos 25:51.

Iskutallaabta dusheeda, boqortooyo shaydaani ah ayaa la afgembiyey, sida ay ahaan doonto marka sharciga Axadda la soo rogo.

“Masiixu ma uusan dhiibin naftiisa ilaa uu dhammaystiray shuqushii uu u yimid inuu qabto, neeftiisii ugu dambaysayna wuxuu ku dhawaaqay, ‘Way dhammaatay.’ Yooxanaa 19:30.

Dagaalkii waa la adkaaday. Gacantiisii midig iyo cududdiisii quduuska ahayd ayaa isaga u soo hoyisay guusha. Isagoo Guulayste ah ayuu calankiisii ka taagay meelaha sare ee weligeed ah. Miyaanay farxad ka jirin malaa'igta dhexdooda? Samada oo dhammu waxay ku rayraysteen guushii Badbaadiyaha. Shayddaan waa la jabiyey, wuuna ogaa in boqortooyadiisii luntay.” The Desire of Ages, 758.

Gariirka iskutallaabtu waa matalaadda “runta,” taas oo ah Alfa iyo Oomega. “Runtu” waa bilowga, dhexda, iyo dhammaadka; waa erayga Cibraaniga ah ee la sameeyey iyadoo la isu geeyey xarafka koowaad, kan saddex iyo tobnaad, iyo kan ugu dambeeya ee alifbeetada Cibraaniga. Gariir baa dhacay markii Masiixu dhintay, dabadeedna gariir kale ayaa dhacay sarakiciddiisii. Iskutallaabta waxaa ka dhacay gariirkii ugu horreeyey, dabadeedna qabriga, ka dibna gariirkii sarakiciddiisa. Labada gariirba qabriyo ayaa furmay.

“Markii Ciise, isagoo iskutallaabta ku dul laalaada, qayliyey, ‘Waa dhammaatay,’ dhagaxyadii way dillaaceen, dhulkiina wuu gariiray, qabuurihiina qaar baa furmay. Markuu u kacay isagoo ka guulaystay dhimashada iyo qabriga, intii dhulku ruxmayay oo ammaanta jannadu ka iftiimaysay goobtaas quduuska ah, kuwo badan oo ka mid ahaa kuwii xaqa ahaa ee dhintay, iyagoo addeecaya yeedhistiisa, ayaa soo baxay si ay markhaati uga noqdaan in uu sara kacay. Quduusiintaas la mannaaystay ee sara kacay waxay soo baxeen iyagoo la ammaanay. Waxay ahaayeen kuwo la doortay oo quduus ah oo ka kala tirsanaa qarni kasta, laga bilaabo abuurista ilaa xataa maalmahii Masiixa. Sidaas darteed, intii madaxda Yuhuuddu ay doonayeen inay qariyaan xaqiiqda sara kicitaankii Masiixa, Ilaah wuxuu doortay inuu xabaalahooda ka soo bixiyo koox si ay uga marag furaan in Ciise sara kacay, oo ay ugu dhawaaqaan ammaantiisa.” Early Writings, 184.

Dhulgariirkii ugu horreeyey qabuurihii waa la furay, dhulgariirkii ugu dambeeyeyna xabaashii Masiixa waa la furay. Muujintii kow iyo tobnaad, labadii markhaatina waxay xabaalahooda kaga soo baxaan saacaddaas oo kale ee dhulgariirka. Dhulgariirku waa sharciga Axadda, kaas oo iskutallaabtu astaan u tahay. Sidaas daraaddeed, waxaa jiri doona laba sarakicid saacadda sharciga Axadda. Tan koowaad waxay ka dhigan tahay dhalashada boqol iyo afartan iyo afarta kun oo dhacda ka hor intaan naagtu foolan, tan labaadna waxay dhacdaa foolashadeeda dhexdeeda. Naagta Muujintii laba iyo tobnaad marka hore waxay dhashaa wiilka labka ah ee quruumaha ku xukumi doona ul bir ah, iyada oo aan lahayn xanuun foolasho. Dabadeedna sharciga Axadda, foolashadeedu way bilaabataa, oo waxay dhalaysaa ilmaha labaad. Marka hore waxay dhashaa Eliyaas, ugu dambayna waxay dhashaa Muuse. Sharciga Axaddu waa saacadda sarakicidda mataanaha Muujintii toddobaad.

Marka shaabaddii toddobaad si buuxda loo furo xeerka Axadda, waxaa samada ka dhacaya aamusnaan nus saac ah.

“Laakiin Ilaah wuxuu la silcay Wiilkiisa. Malaa'igta waxay arkeen silicii Badbaadiyaha. Waxay arkeen Rabbigood oo ay hareereeyeen guutooyin ciidan oo Shaydaan ah, dabeecaddiisana ay ku cuslaatay cabsi qarqaryo leh oo qarsoon. Samada waxaa ka jirtay aamusnaan. Kaman lama taaban. Haddii dadka dhimanaya ay arki kari lahaayeen yaabka ku dhacay ciidanka malaa'igta, intay murugo aamusnaan ku daawanayeen Aabbaha oo ka fogeynaya

fallaadhihiisa nuurka, jacaylka, iyo ammaanta Wiilkiisa uu jecel yahay, si ka wanaagsan bay u fahmi lahaayeen sida dembigu ugu yahay wax laga karho hortiiisa.” The Desire of Ages, 693.

Nus-saacaddii hore ee saacadda dhulgariirka waxay ka dhigan tahay dhalashada kowaad ama sarakicidda labada markhaati. Nus-saacaddaas gudaheeda, labada markhaati waa la shaabadeeyaa. Waa inay hore loo shaabadeeyo ka hor sharciga Axadda, waayo iyagu waa calanka u yeedhaya ilmaha kale inuu qabriga kaga soo baxo inta lagu jiro nus-saacadda hadhay. Ilmaha labaad waxaa nolosha loogu soo celin karaa oo keliya markuu arko rag iyo dumar sita shaabadda Ilaah intii lagu jiray foosha dhibaataada ee qalalaasaha sharciga Axadda.

“Shaqada Ruuxa Quduuska ahu waa inuu dunida ku qanciyo dembi, xaqnimo, iyo xukun. Dunida waxa keliya oo loo digi karaa marka ay aragto kuwa runta rumaysan oo runta lagu quduus yeelay, iyagoo ku dhaqmaya mabaadi’ sare oo quduus ah, oo si heer sare oo sarreeya u muujinaya khadka kala soocidda u dhexeeya kuwa xajiya amarrada Ilaah iyo kuwa cagahooda hoostooda ku tuntay. Quduusnaanta Ruuxu waxay calaamadisaa faraqa u dhexeeya kuwa leh shaabadda Ilaah iyo kuwa xajiya maalin nasasho oo been-abuur ah. Marka imtixaanku yimaado, waxaa si cad loo muujin doonaa waxa ay tahay calaamadda bahalku. Waa ilaalinta Axadda. Kuwa markii ay runta maqleen dabadeed sii wada inay maalintan u tixgeliyaan quduus, waxay xanbaarsan yihiin saxeeba ninkii dembiga, kii ku fikiray inuu beddelo waqtiyo iyo sharcio.” Bible Training School, December 1, 1903.

Curadka ugu hor dhashay ee naagta waa boqol iyo afar iyo afartan kun oo Kitaabka Muujintii lagu aqoonsaday inay yihiin midhaha ugu horreeya. Waxay matalaan calaamadda ay adhiga kale tahay inay gartaan xilliga qalalaasaha iyo iska horimaadka dagaalka sharciga Axadda. Calaamaddaasu waa Sabtida, taas oo boqolka iyo afarta iyo afartan kun ay adkeeyaan wakhtiga ay sharci-darro tahay in sidaas la sameeyo. Sister White waxay astaantooda ugu yeedhaa “calanka dhiigga ku wasakhaysan ee Amiir Emmanuel.”

“Waxaan riyo ku arkay laba ciidan oo ku jira dagaal aad u xun. Mid ciidan waxaa hormuud u ahaa calammo sida astaanta dunidu ku taallo; kii kalena waxaa hormuud u ahaa calanka dhiigga wasakheeyey ee Amiir Immaan’eel. Calanka calan ayaa lagu daayay inuu boodhka ku jiidamo, sida guuto guuto ka tirsan ciidanka Rabbigu ay ugu biirayeen cadowga, oo qabiilba qabiil ka tirsan safafka cadowguna ay ula midoobayeen dadka Ilaah ee amarradiisa xajiya. Malaa’ig samada dhexdeeda ku duulaysay ayaa calanka Immaan’eel gelisay gacmo badan, halka janan xoog badan uu cod weyn ku qaylinayey: ‘Safka soo gala. Kuwa daacadda u ah amarrada Ilaah iyo markhaatifurka Masiixa ha qaateen haatan meeshooda. Ka soo baxa dhexdooda, oo goonni isu sooca, oo ha taabanina waxa nijaasta ah, anna waan idin qaabili doonaa, oo Aabbe baan idiin ahaan doonaa, idinkuna waxaad ahaan doontaan wiilashayda iyo gabdhahayga. Ku alla kii doonaya oo dhan ha u soo koro gargaarka Rabbiga, gargaarka Rabbiga ee ka geesta ah kuwa xoogga badan.’” Testimonies, volumka 8, 41.

Calanka dhiigga leh waa waxa adhiga kale ee Ilaah ay tahay inay arkaan wakhtiga dhibaataada sharciga Axadda. Calanku waa iftiin soo baxaya oo ay sidaan boqol iyo afartan iyo afarta kun. Calankaasu waa guduud midabkiisu, waayo waa calan dhiig leh. Calankaas waxaa lagu sii muujiyey dagaalkii Yerixoo, markii Raaxab ay qaabbishay oo ay magan gelisay basaasiintii,

dabadeedna ay qiratay is-hoosaysiinteeda ciidankii Yashuuca iyadoo dunteedii guduudnayd ka soo laadlisay daaqaddeeda. Raaxab waxay matalaysaa carruurta curadka labaad ee Ilaah ee ku jira dhibaataada sharciga Axadda, kuwaas oo arka oo aqbala calaamada guduudan, dabadeedna u yimaada addeecidda ciidankii Yashuuca. Dunta guduudan ee ay Raaxab adeegsatay waxay ahayd calaamad ciidankii Yashuuca u ah inaanay baabbi'in reerka Raaxab.

Raxab waxay ka dhigan tahay kuwa weli ku jira Baabuloon xilliga dhibaataada sharciga Axadda, ciidanka Yashuucna waxay ka dhigan yihiin curadyada boqolka iyo afartan iyo afarta kun. Dunta guduudan waa astaanta Sabtida Ilaah. Dunta guduudan waxay ahayd amarkii basaasiintu siiyeen Raxab oo ay ahayd inay raacdo haddii ay doonayso inay hesho ilaalinta Ilaah.

Bal eeg, markii annu dalka galno, xadhigga guduudan daaqadda aad naga soo dejisay ku xidh; aabbahaa, iyo hooyadaa, iyo walaalaha, iyo reerka aabbahaa oo dhanba gurigaaga isugu keeni. Yashuuca 2:8.

Calaamadda ay tahay in kuwa weli Baabuloon ku jira ay arkaan waxaa u taagan dunta guduudan, taas oo ah Sabtida, hase yeeshee sidoo kale tilmaamaysa kala sooca u dhexeeya labada mataano. Mataanaha curadka ahi waa boqol iyo afartan iyo afar kun, waayo, gacmahooda waxay ku sidaan calanka dhiiggu ku wasakheeyey ee Amiir Immaan'u eel.

Oo wuxuu quruumaha u taagi doonaa calan, oo wuxuu soo ururin doonaa kuwa Israa'iil laga eryay, oo wuxuu dadka Yahuudah kala firidhsan ka soo wada ururin doonaa afarta gees ee dhulka. Masayrkii reer Efrayimna wuu ka tegi doonaa, oo cadaawayaasha Yahuudahna waa la baabbi'in doonaa; Efrayim Yahuudah masayri maayo, Yahuudahna Efrayim dhibi maayo. Laakiinse waxay ku dul degi doonaan garbaha reer Falastiin xagga galbeed; oo waxay si wadajir ah u dhici doonaan kuwa bari jooga; gacantoodana waxay saari doonaan Edom iyo Moo'aab; oo reer Cammoonna way addeeci doonaan. Ishacyaah 11:12–14.

Mataankii curad ahaa wuxuu leeyahay calaamadda guduudan, taas oo ah dunta guduudan ee lagu garto curadka. Mataanaha curadka ah waa Zarah, kan labaadna waa Pharez.

Oo waxay noqotay wakhtigii foosheeda, bal eeg, mataano ayaa uurkeeda ku jiray. Oo waxay noqotay markii ay foolanaysay in kii midkood gacantiisii soo bixiyey; markaas umulisadii ayaa qaadday oo dunta guduudan ku xidhay gacantiisii, iyadoo leh, Kan baa hore u soo baxay. Oo waxay noqotay, markuu gacantiisii dib u ceshay, bal eeg, walaalkiis baa soo baxay; markaasay tidhi, Sidee baad u soo dhex dillaacday? Dillaacani adigaa kugu yaal; sidaas daraaddeed magiciisii waxaa loo bixiyey Fares. Dabadeedna waxaa soo baxay walaalkiiskii dunta guduudan gacantiisa ku lahayd; magiciisiina waxaa loo bixiyey Saarax. Bilowgii 38:27–30.

Saarax wuxuu ka dhigan yahay iftiin soo baxaya, Faarisna wuxuu ka dhigan yahay in la soo jabo. Marka mataanka Faaris uu arko iftiinka soo baxaya ee calaamadda dunta guduudan ee ku taal gacanta walaalkiis mataanka ah ee Saarax, isagu “wuu soo jabayaa,” ama wuxuu ka soo baxayaa Baabuloon. Saarax aqoonsashadiisa iftiinka soo baxaya ee dunta guduudan waxay muujinaysaa is-hoosaysiinta mataanka ugu dambayntii dhashay uu isu dhiibayo mataanka curadka ah.

Waxayna ka iman doonaan bari, iyo galbeed, iyo woqooyi, iyo koonfur, oo waxay fadhiisan doonaan boqortooyada Ilaah. Oo bal eeg, waxaa jira kuwa ugu dambeeya oo noqon doona kuwa ugu horreeya, waxaana jira kuwa ugu horreeya oo noqon doona kuwa ugu dambeeya. Luukos 13:29, 30.

Taariikhda qarsoon ee toddobada onkod waxay tilmaamaysaa saddex astaamood oo jidka ah. Astaanta jidka ee hore iyo tan dambeba waa niyad-jabyo. Muddada u dhexaysa niyad-jabkii ugu horreeyey iyo farriinta Qaylada Saqda-dhexe waa wakhtiga dib-u-dhaca. Laga bilaabo Qaylada Saqda-dhexe, oo ah astaanta jidka ee labaad, muddada wakhtiga waa wakhtiga shaabadaynta. Muddada ah wakhtiga shaabadayntu waxay ku dhammaataa niyad-jabkii u dambeeyey.

Taariikhda qarsoon ee toddobada onkod waxay tilmaamaysaa saddex calaamadood oo jidka ah. Calaadaha jidka ee ugu horreeya iyo ugu dambeeya waa furitaanka qabuuraha xilligii dhulgariir. Wakhtiga u dhexeeya furitaanka qabriga ugu horreeya iyo farriinta Qaylada Habeenbarka waa wakhtiga dib-u-dhaca. Laga bilaabo Qaylada Habeenbarka, taas oo ah calaamadda jidka ee labaad, muddada wakhtigu waa wakhtiga shaabadaynta. Muddadaas oo ah wakhtiga shaabadayntu waxay ku dhammaataa furitaanka qabriga ugu dambeeya.

Labadan markhaati ee saddexda tallaabo ee taariikhda qarsoon ee toddobada onkod waxaa sidoo kale ka marag kacaya dhimashadii iyo sarakiciddii Masiixa. Furitaankii ugu horreeyey ee qabriga waxaa lagu astaysay baabtiiskii Masiixa ee qabriga biyaha ah, qabriga ugu dambeeyana wuxuu ahaa iskutallaabta. Intii u dhexeysay baabtiiskii Masiixa iyo iskutallaabta, Masiixu wuxuu ku dhawaaqay farriintiisa, taas oo ahayd astaan u taagan Qayladii Habeenbadhka. Wuxuu ku dhammaystiray ku dhawaaqiddaas kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood. Iskutallaabta ka dib, isagoo ku jira shakhsiyadda xertiisa, farriintii Qayladii Habeenbadhka ayaa mar kale lagu celiyey kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood ilaa dhimashadii Isteфанos.

Labadii markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad waxaa la siiyey awood ay ku gudbiyaan farriintii Qayladii Habeenbadhka muddo kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood ah. Dabadeedna waa la laayay, waxaana lagu jiiifiyey jidadka muddo kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood ah, ilaa dib loogu soo nooleeyey oo awood la siiyey.

Waxaan sii wadi doonnaa baaritaanka xaqiiqooyinkan maqaalka xiga.

“Haddii aanay jirin tobadkeen dhab ah oo naftu ugu soo noqoto Ilaah; haddii neefta nolosha ee Ilaah ayan nafta ku soo noolayn nolol ruuxi ah; haddii kuwa runta qirta aanay ku dhaqaaqin mabda’ samada ka dhashay, markaas kama ay dhalan abuurka aan qudhmin ee nool oo sii jira weligiis. Haddii aanay isku hallayn xaqnimada Masiixa oo keliya inay tahay amnigooda; haddii aanay dabeecaddiisa ku dayanin, oo aanay ku hawshoon ruuxiisa, way qaawan yihiin, mana ay xidhnana khamiiska xaqnimadiisa. Kuwa dhintay ayaa marar badan loo ekaysiiyaa kuwa nool; waayo, kuwa ka shaqaynaya waxa ay ugu yeedhaan badbaado iyagoo raacaya fikirradooda, Ilaah kama shaqaynayo dhexdooda inuu doonista iyo ficilka ku dhex sameeyo siduu raalli ka yahay.”

“Kooxdan waxaa si wanaagsan u metelaya dooxadii lafaha engegan ee Ezekiel uu ku arkay riyo.” Review and Herald, Janaayo 17, 1893.

